

Філасофская паэма Акадэміка Бабосава

Велізарная навуковая жыццёвая сфера Яўгена Міхайлавіча Бабосава ахоплівае межы існавання беларускага народа ў супярэчлівым часе на пераломе двух стагоддзяў. У сімфоніі жыцця і паэзіі працы таленавітага беларускага філосафа мноства ўрачыстых і велічных набыткаў і здзяйсненняў. Гэты чалавек прысвяціў сваё жыццё самай высакароднай навуцы і пасяліўся назаўсёды ў філасофскай сферы прасторы і часу.

Усе старонкі выдатнага і напоўненага творчай энергіяй жыцця вядомага і паважанага беларускага навукоўца не змясціць у цэлы біяграфічны збор твораў. Яго паслужны спіс у навуцы і ў беларускім грамадстве доўгі і насычаны мноствам падзей і фактаў, творчых дасягненняў, сустрэчамі са знакамітымі і запамінальнымі людзьмі, падарожжамі па розных краінах. З усяго гэтага жыццёвага багацця перад намі паўстае вобраз сучаснага падзвіжніка, грамадзяніна з цвёрдай пазіцыяй, дзяржаўнага чалавека і грамадскага дзеяча. Грамадскага дзеяча ў прыцягальным і паважлівым сэнсе: акадэмік Бабосаў вядомы беларускаму народу «ў твар». Ён не іграе нейкую штучную заштампаваную ролю, а прадстаўляе сапраўды народнага акадэміка, таму што не замкнёны ў акадэмічнай келлі, не стаў пустэльнікам абстрактных, адарваных ад жыцця чалавека і грамадства формул і ідэй. Ён у гущы жыцця, там, дзе фарміруецца інтэлект новага пакалення, адраджаюцца і назапашваюцца ў эфектыўных навуковых адкрыццях сучасныя інавацыйныя веды.

Акадэмік Бабосаў несумненна кніжнік, пісьменнік, стваральнік мноства актуальных кніг. Ён увесь час выступае ва ўсіх беларускіх універсітэтах, у школах і іншых навучальных установах, на прадпрыемствах і ў дзяржаўных арганізацыях. Каштоўная і вельмі павучальная якасць для маладых навукоўцаў, ды і не толькі для маладых.

Асабліва каштоўна ў цяперашні час быць прапагандыстам новых ідэй, сучасных ведаў і адкрывальнікам заканамернасцей дынамічнага развіцця сусвету. Навуковае абгрунтаванне складаных, супярэчлівых і часта трагічных законаў развіцця сучаснага свету пад сілу такому рэвалюцыянеру ў

навуковых адкрыццях, якім, несумненна, з'яўляецца акадэмік Бабосаў. Паслухаць выступленне, даклад або лекцыю – гэта выключная і вельмі важная падзея для кожнага слухача. Шырокі дыяпазон яго ведаў не выклікае здзіўлення, бо выступае Акадэмік! Але форма зносін і валодання аўдыторыяй, падача матэрыялу для незвычайнага, нетрадыцыйнага раскрыцця абмяркоўваемай праблемы, доказная аргументацыя, успрымальная слухачамі, насычаная экспрэсіяй гумару, вобразных параўнанняў, непадробленай шчырасцю і ўпэўненасцю лектара ў тым, што аўдыторыя не толькі яго разумее, але і ў поўнай меры ўспрымае новыя ідэі, свежую інфармацыю як інавацыйнае абнаўленне сваіх ведаў. Гэта якраз і ёсць праўдзівасць і аб'ектыўнасць камунікацыі ўнутры навуковай супольнасці.

Сапраўды дасканалая парадыгма рэалізацыі свайго жыццёвага крэда. Чаго граху таіць, не ўсе нашы калегі валодаюць такім рэдкім дарам прамоўніцкага слова і нястомным жаданнем дзяліцца новымі ведамі з шырокай і вельмі рознай па сацыяльнай градацыі аўдыторыяй.

Сярод выкладчыкаў, асабліва тых, хто прыбывае ў Мінск з рэгіёнаў на павышэнне кваліфікацыі, зацвердзілася справядлівая думка, што курс навучання адбудзецца, і паспяхова, калі пашчасціць паслухаць лекцыю акадэміка Бабосава. Таму, несумненна, правільнае сцвярджанне, што хлебнае філасофскае поле – гэта жыццёвая стыхія Яўгена Міхайлавіча. Час як быццам падлічвае яго шматлікія навуковыя дары і дзякуе за навуковае абгрунтаванне і прадбачанне чалавечага лёсу. Што можа быць больш адметнага для чалавека ў жыцці, чым прадказанне шчаслівага заўтрашняга дня.

Гэтаму прысвечаны шматлікія філасофскія працы беларускага акадэміка.

Яўген Міхайлавіч Бабосаў – навуковец, стваральнік, удумлівы і мудры збіральнік чалавечага капіталу – інтэлекту. Ён нібыта цэнтр чалавечага сусвету, ядро прыцягнення. Гэта вакол яго функцыянуе грамадства, якое мае патрэбу ў яркіх маяках, што асвятляюць дарогу ў будучыню і з’яўляюцца духоўным арыенцірам у супярэчлівай і складанай рэчаіснасці. Як гэта добра і прыемна, што ёсць такія вучоныя, бо цяжка ўявіць, як бы мы выбіраліся без іх таленту са складаных калізій нашага непрадказальнага часу.

Навуковае поле ў Бабосова сваё, зайздроснае і вельмі плённае – гэта цэлая філасофская сфера, якая не ўзнікла па ўзмаху чароўнай палачкі ці воляй шчаслівага выпадку. А можа, і быў шчаслівы выпадак у тым, што Бабосаў пачаў ствараць свой лёс у Беларускім дзяржаўным універсітэце.

Пасляваеннае пакаленне савецкай моладзі, асабліва студэнцкае, жыло ў пастаянным пошуку і імкненні да вяршыняў асваення сучаснага свету. Неабходна ўспомніць, што гэта памкненне было ўпартае і нават можа быць фанатычнае. Бо ў той час у грамадстве склалася ўстойлівае перакананне, што пасля пераможнай вайны настаў час ствараць сваё заможнае жыццё і будаваць яго па-новаму. Для рэалізацыі гэтага ў грамадскай свядомасці цыркулявала магутная ідэя паходу маладых людзей па веды, каб будоўлі камунізму былі запоўнены не толькі масавымі патокамі энтузіястаў, але і сучаснай тэхнікай і тэхналогіямі.

Для цяперашніх скептыкаў, якія бачаць у камсамоле толькі «абалваньванне» моладзі, скажам, што мы, камсамольцы савецкага часу, імкнуліся хутчэй перажыць, перапыніць зневажальнае, амаль жабрацкае існаванне ў галодны і вельмі няўтульны пасляваенны час. Большасць моладзі, асабліва тыя, хто з вайны застаўся без бацькі, а то і наогул сіратой, працавалі з ранніх, васьмі-дзесяці, гадоў і імкнуліся выдатна вучыцца ў школе, а потым і ў інстытутах.

Час шчасліва спадарожнічаў нам. У 1956 годзе была ўведзена ўсеагульная сярэдняя адукацыя, і савецкая моладзь быццам імгненна падрасла на цэлую ступень у адукацыйнай прасторы. І літаральна хлынула ў вышэйшую школу – інстытуты і ўніверсітэты. Такім магутным зліткам гра-

◀ Яўген Міхайлавіч Бабосаў

мадскай энергіі валодаў і Яўген Бабосаў, які скончыў дзесяць класаў з залатым медалём у вядомай сваімі знакамітымі выпускнікамі сярэдняй школе на Грушаўскай вуліцы ў Мінску.

Маладыя людзі таго пакалення шчыра ўспрымалі свой неабходны ўдзел у грандыёзнай пасляваеннай аднаўленчай працы Савецкага Саюза. Ва ўніверсітэтах краіны фарміравалася новая плеяда маладых навукоўцаў. Пасляваенная моладзь, загартаваная суровымі ўмовамі жыцця ваеннага часу, не толькі насычала маладой энергіяй аднаўленчы вытворчы працэс, але і стала асновай для падтрымкі і магутнага развіцця савецкай краіны і яе новага цывілізаванага прарыву ў навукова-тэхнічнай, касмічнай, сацыяльна-эканамічнай і культурнай сферах.

У грамадстве была створана абстаноўка масавай і асабістай заклапочанасці і зацікаўленасці ў поспеху дзяржавы і задавальненні інтарэсаў кожнага чалавека, што спрыяльна адбівалася на выхаванні характараў маладых людзей, накіроўвала іх да здзяйсненняў і жыццёвых неардынарных учынкаў.

Малады Бабосаў своечасова засвоіў выдатную ісціну, якую сфармуляваў геніяльны Адам Міцкевіч: сувымяраць свае сілы па мэце, а не мэту па сілах! Такая моцная грамадзянская пазіцыя дала маладому чалавеку неабмежаваныя стартавыя магчымасці ў засваенні таямніц навуковай мудрасці.

У той дзіўны і займальны час ішло мірнае і плённае саперніцтва паміж «фізікамі і лірыкамі». Такое памкненне да праявы інтэлекту пасляваеннай моладзі дыктавалася аб'ектыўнымі грамадскімі і дзяржаўнымі абставінамі. Гэтыя два напрамкі ў сьвядомасці моладзі гарманічна ўжываліся і стваралі магутную інтэлектуальную сферу зносін, садзейнічалі развіццю адукацыі, навукі і культуры. Фізікі рыхтавалі стартавую пляцоўку для касмічных даследаванняў, а лірыкі-гуманітарыі складалі гімны рамантычнаму часу.

Тыя часы масава вербавалі рамантыкаў будаўніцтва сацыялістычнай мары, якіх было мільёны. Яўген Бабосаў, студэнт-выдатнік філасофскага аддзялення гістарычнага факультэта БДУ, пастаянны ўдзельнік грамадскіх маладзёжных акцый, баец студэнцкіх будаўнічых атрадаў, як тады казалі, пастаянны будаўнік-цалінік! У наш час гэта было высокае, ганаровае званне ў студэнцкім асяроддзі. Кожны студэнт імкнуўся спрычыніцца да будаўнічага атрада. Гэта лічылася моцнай сацыяльнай загартоўкай і адначасова патрыятычным парывам маладых у справе рэалізацыі грандыёзных планаў сацыялістычнага будаўніцтва.

Праца байцоў-студэнтаў у будаўнічых атрадах была патрыятычнай школай умацавання характараў моладзі, давала магчымасць выпрабаваць сябе ў экстрэмальных умовах Запаляр'я, далёкаўсходняй тайгі, казахскіх стэпаў і г.д. Рамантыка юнацтва для студэнцкай моладзі была не ў марах, а ў яве, у дзеяннях і ўчынках.

У напружанай і разам з тым займальнай і хвалючай сацыяльна-палітычнай абстаноўцы фарміравалася пакаленне акадэміка Бабосава. Яўген Міхайлавіч сваёй узрыўной энергіяй і накіраванасцю характару ўзбагаціў, зрабіў больш разнастайным і насычаным універсітэцкае студэнцкае жыццё. Выдатна засвоіў курс навучання, з цікавасцю і паспяхова займаўся навуковай працай, чым ярка вылучаўся ў студэнцкім асяроддзі.

Студэнт-філосаф Бабосаў таксама вельмі рана праявіў выдатныя арганізатарскія здольнасці, лідарскія якасці і навыкі кіравання складанымі працэсамі функцыянавання грамадства. І таму зусім не выпадкова студэнты абралі яго сакратаром камітэта камсамола Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта.

Камсорг універсітэта, як называлася гэта выбарная пасада, – не начальніцкае крэсла і не камандзірская трыбуна. Тады лічылася, што камсамольскі сакратар – важак моладзі. Гэта значыць, ты павінен ісці наперадзе шматтысячнай камсамольскай арганізацыі. Ісці, не аглядваючыся, не спатыкаючыся, не крывячы душой і не перакладаючы сваю ношу на іншых. Справы і ўчынкi ўспрымаліся толькі чыстыя, сумленныя і адкрытыя. І малады Бабосаў быў гатовы да выканання гэтай складанай і адказнай працы.

Можна лічыць, што гэта быў таксама першы значны і неардынарны грамадскі ўзлёт. Ён увайшоў у наменклатурны склад партыйна-камсамольскай грамадскай сістэмы. Удзел у розных высакарангавых органах, паездкі ў Маскву і ў складзе дэлегацыі савецкай моладзі ў замежныя краіны. Сустрэчы з партыйнымі і дзяржаўнымі дзеячамі найвышэйшага ўзроўню, напрыклад, з адным з самых аўтарытэтных савецкіх кіраўнікоў, першым сакратаром ЦК КПБ, шанюным лідарам беларускага народа Пятром Міронавічам Машэравым, раскрывалі перад маладым чалавекам шматстайны і складаны свет савецкай рэчаіснасці.

Напэўна тады Яўген Міхайлавіч канчаткова ўмацаваўся ў сваім імкненні прысвяціць сябе грамадскім навукам, у прыватнасці філасофіі, таму што грамадска-палітычныя працэсы праходзілі фактычна праз сэрца і душы маладога чалавека. Неабходна падкрэсліць яшчэ адну важную грамадскую дэталю: несумненны гістарычны факт генерацыі навукоўцаў, дзяржаўных і грамадскіх дзеячаў у нашай дзяржаве таксама пачаў у камсамоле БДУ Яўген Бабосаў. У буднях універсітэцкіх аўдыторый крышталізаваўся і талент будучага беларускага філосафа. Настойлівасць і працавітасць, імкненне асвоіць супярэчліваю рэчаіснасць і акулунца ў яе з напругай і нават юнацкім максімізмам вылучалі Бабосава з асяроддзя сакурснікаў і таварышаў.

Але гэта было даўно ў выдатныя ўніверсітэцкія гады і з'яўляецца такой жа цудоўнай прэлюдыяй будучага паспяховага заваявання і перамогі супярэчнасцей лёсу. Галоўныя каштоўнасці займальнага жыцця маладога навукоўца былі наперадзе і ўвянчаны гарачым і неадольным жаданнем працаваць на самай перадавой ніве навукі.

▲ Сустрэча з расійскімі і беларускімі калегамі ў БДУ

Яго неадольнай марай, займальным лёсам, пастаянным полем навуковых бітваў стала філасофія. Такая неабсяжная, нязвезданая і загадкавая навуковая планета, як і ўвесь наш чалавечы свет. З кніг, напісаных Яўгенам Міхайлавічам, можна склацаць помнік яму пры жыцці. Яго працы мацнейшыя за гранітны пастамент, таму што яго ідэі і думкі вось ужо больш за паўстагоддзе адухаўляюць беларускае грамадства.

Памятаю, як яшчэ зусім малады кандыдат філасофскіх навук друкаваў артыкулы і кнігі аб духоўна-маральным, маральна-этычным і патрыятычным выхаванні моладзі. І звярнуў увагу на цікавую асаблівасць яго жыццёвага крэда. Яно заснавана на глыбінных традыцыях чалавечага роду і велізарных культурных напластаваннях беларускай нацыі. Незвычайна пранікнёнасць розуму маладога Бабосава спрыяла адчуць, вывучыць, прааналізаваць гэтыя вечныя каштоўнасці ў ранніх творах.

Але раннія творы засталіся сучаснымі, сталі класічнымі. Самая вялікая іх каштоўнасць у тым, што яны запатрабаваны цяперашнім часам з яшчэ большай вастрынёй. У час станаўлення дэмакратычных прынцыпаў арганізацыі грамадства маральна-этычныя характарыстыкі асобы сталі вызначальнымі ў фарміраванні новай палітыка-эканамічнай фармацыі. У маральнасці душы сучаснага чалавека, у этычных прынцыпах жыцця і паводзін моладзі, у патрыятычным перакананні кожнага грамадзяніна акадэмік Бабосаў сцвярджае і бачыць шчасце кожнай асобы і росквіт дзяржавы.

Асабліва важны ўчастак творчай сферы заслужанага дзеяча навукі Беларусі Я.М. Бабосава, на нашу думку, – гэта філасофскае абгрунтаванне асноў беларускай дзяржаўнасці. Загадзя скажам, што Яўген Міхайлавіч – адзін з актыўных і смелых навукоўцаў, які ўзяўся за распрацоўку новай ідэалагічнай канцэпцыі палітычнага, эканамічнага і сацыяльна-культурнага развіцця Рэспублікі Беларусь. Задача гэтая звышважная і актуальная для станаўлення маладой беларускай дзяржавы.

Пасля распаду Савецкага Саюза Рэспубліка Беларусь здабыла свабоду і незалежнасць і, разам з тым, апынулася на ідэалагічным раздарожжы. Грамадству было неабходна вызначыцца ў палітыка-эканамічным выбары сучаснага стратэгічнага развіцця дзяржавы. Акадэмік Бабосаў стаў адным з піянераў сярод вучоных, якія ўзяліся за гэту складаную, вельмі важную і неабходную справу.

Яго прызнаны аўтарытэт садзейнічаў кансалідацыі навуковых сіл вакол новага кірунку ў айчынай грамадскай навуцы і ў нейкім сэнсе абараняў пачатак важнай грамадскай і дзяржаўнай работы ад незаслужаных нападаў з боку мноства апанентаў, якія разглядалі нацыянальную ідэалогію толькі ў ракурсе замежных запазычанняў на «шляху ў Еўропу».

Агульнавядома, што ў канцы 1990-х гадоў гэты ілюзорны лозунг быў прыкрыццём для асобнай часткі палітыкаў, якія, магчыма, шчыра верылі ў выратаванне ад палітыка-эканамічнага крызісу «за пазухай», як кажуць беларусы, «бліскучай» Еўропы. Таму

навуковая распрацоўка асноў беларускай дзяржаўнасці была надзвычай сучаснай і вельмі неабходнай для кансалідацыі беларускага грамадства. Працы Я.М. Бабосава і яго аднадумцаў сталі ідэалагічным абгрунтаваннем дэмакратычнага шляху развіцця новай Беларусі.

Ідэі і палажэнні гэтай актуальнай і своечасовай працы даволі значныя і каштоўныя. Навуковае прадбачанне і абгрунтаванне ідэалагічнага нацыянальнага шляху на пераломе найскладанага часу двух стагоддзяў, без сумневу, збераглі Беларусь ад жорсткіх сацыяльных катаклізмаў, якія фактычна ўзарвалі постсавецкія рэспублікі, а ў некаторых з іх, на жаль, сацыяльнае напружанне дайшло да ўзброеных канфліктаў.

Своечасовы зварот да навуковага прагнозу сацыяльна-эканамічнага шляху развіцця Беларусі таксама знізіў напружанне ўнутрыпалітычнага супрацьстаяння розных партый і апазіцыйных рухаў і нават падаецца, што супрацьстаяў знешняму экспансіянісцкаму націску, зместам якога было непрыкрытае навязванне заходніх ідэалагічных канцэпцый і маральна-этычных прынцыпаў. Шматлікія, падфарбаваныя ва ўсе колеры ідэалагічных вопратак прапаведнікі, кіраўнікі замежных партый, фондаў і рэлігійных прадстаўніцтваў адкрыта гаварылі: навошта вам нейкая новая ідэалогія, калі ў нас ёсць для вас гатовая палітычная платформа паспяховага еўрапейскага развіцця.

Аднак думаецца, што інтэнсіўная распрацоўка дэмакратычнай ідэалогіі развіцця беларускай дзяржавы, вялікая колькасць навуковых прац, дзе несумненнае першынство займае акадэмік Бабосаў, садзейнічала не толькі палітычнай кансалідацыі беларускага грамадства, але і станаўленню новага дэмакратычнага палітычнага працэсу ў нашай краіне.

Гэтаму спрыяла таксама аб'ектыўнае прадбачанне таго, што сучасная ідэалогія сацыяльна-эканамічнага развіцця Беларусі асноўваецца на пераўзыходзеных каштоўнасцях нацыянальнай ідэі, захаванні і сучасным узбагачэнні і развіцці айчынай культуры і самасвядомасці беларускага народа. Зыходзячы з гэтага, сучасная ідэалогія з'яўляецца вышэйшай каштоўнасцю ў сістэме арганізацыі грамадства і ў працэсе кіравання беларускай дзяржавай.

Варта ўспомніць, што ў 2003 годзе адбылася вядомая рэспубліканская палітычная нарада з удзелам кіраўніка дзяржавы, на якой былі разгледжаны агульныя пытанні ідэалагічнага забеспячэння сацыяльна-эканамічных працэсаў развіцця беларускага грамадства. На гэтай нарадзе з асноўным дакладам выступіў акадэмік Я.М. Бабосаў. Ён фундаментальна абгрунтаваў неабходнасць распрацоўкі асноўных кірункаў маральна-палітычнай кансалідацыі беларускага грамадства і сфармуляваў канцэптualьныя прынцыпы фарміравання ідэалогіі маладой незалежнай дзяржавы.

Можна лічыць, што першы ідэалагічны форум, па-першае, зафіксаваў значнасць і неабходнасць разгортвання ідэалагічнай працы ў дзяржаве, падсумаваў назапашаныя вынікі навуковай распрацоўкі асноў нацыянальнай ідэалогіі.

А па-другое, што таксама вельмі важна, была створана ідэалагічная «вертыкаль» ў выканаўчых органах улады і ўведзена вывучэнне асноў ідэалогіі беларускай дзяржаўнасці ў вышэйшых навучальных установах краіны.

Гэты складаны працэс ідэалагічнага асваення сучаснай рэчаіснасці і распаўсюджвання дэмакратычных каштоўнасцей у беларускім грамадстве, падкрэслім яшчэ раз, шмат у чым ініцыяваў акадэмік Бабосаў. Гэта здзіўна для грамадскасці, але не для самога Бабосава. Ён выключны і вельмі энергічны працаўнік. Пазаздросціць можна яго працаздольнасці і навуковай прадукцыйнасці, ды многія яму па-добраму і зайздросцяць.

Ён піша, надрукаваў і друкуе вялікую колькасць артыкулаў па розных праблемах філасофіі, паліталогіі, ідэалогіі, сацыялогіі. Адна за адной выходзяць фундаментальныя манаграфіі, філасофскія эсэ, публіцыстычныя зборнікі. Ён адзін з найбольш яркіх і таленавітых айчынных назапашвальнікаў сучаснага грамадскага інтэлекту, які здольны рэалізаваць інавацыйныя праекты ў нашай дзяржаве і вывесці Беларусь на ўстойлівы ўзровень сацыяльна-эканамічнага развіцця.

Ніхто не скажа пра Бабосава, што ён адарваўся ад жыцця, зладзіў сабе ілюзорны кокан абстрактны у філасофскай пастцы ізаляцыі ад рэчаіснасці. Такая характарыстыка была б для яго абразлівай, ды і не адпавядала б сапраўднаму стану рэчаў.

Здаецца, што лёс навукоўца высокага палёту вытканы з хітраспляценняў бясконцых праблем жыцця чалавека, а акадэмік павінен шукаць і знаходзіць адказы на гэтыя бясконцыя запыты. І Бог даў яму непараўнальны дар прадбачання адкрываць тое, што будзе заўтра.

Ёсць яшчэ адзін выключны дар таленавітага лёсу Яўгена Міхайлавіча. Хутчэй за ўсё, гэта яго падзвіжніцкая ўдача. Толькі некалькі навукоўцаў у Беларусі могуць прад'явіць грамадству такі велізарны спіс сваіх вучняў. Ён падрыхтаваў больш за сто кандыдатаў і дактароў навук! І які спектр спецыялістаў: філасофія, паліталогія, сацыялогія. Як можна ацаніць гэту неацэнную працу для навукі, грамадства і дзяржавы?!

Ва ўсіх універсітэтах Беларусі на кафедрах грамадскіх навук працуюць кандыдаты і дактары навук, якіх па-бацькоўску вывеў на навуковую дарогу акадэмік Бабосаў. Ды што Беларусь! У многіх постсавецкіх краінах і ў далёкім замежжы працуюць вучні акадэміка. Без усялякага перабольшання скажам, што цяперашняе пакаленне таленавітых беларускіх філосафаў вучылася ў аўтарскім філасофскім інстытуце акадэміка Бабосава.

Дзяржава і грамадства ў інавацыйнай рэальнасці не можа існаваць без сучаснай інтэлектуальнай эліты. А Беларусі неабходна паскорана рухацца па шляху асваення інфармацыйнага грамадства. Хтосьці павінен выхаваць новае пакаленне навукоўцаў, гатовых здзейсніць прарыў у сферы сацыяльна-эканамічнага развіцця і вывесці краіну на высокі ўзровень якасці жыцця беларускіх грамадзян. У гэтым выпадку ў нас ёсць верны і выпрабаваны часам адрас: трэба звяртацца да акадэміка Бабосава! Несумненна, што поспех тых, хто шукае адкрыццяў у філасофскіх навук, будзе забеспечаны.

Надаўна ў час атэстацыі ў Рэспубліканскім інстытуце вышэйшай школы трыма лі справаздачу аспіранты Бабосава з віцебскіх ВНУ. Прыемна здзівіла наступная акалічнасць. Прыкметна хваляваўся іх кіраўнік. Вопытны настаўнік расказваў, што ў нас у Мінску на ўніверсітэцкіх кафедрах не хапае кваліфікаваных выкладчыкаў. Што ўжо казаць пра рэгіянальныя ўніверсітэты. Таму вельмі хочацца, каб аспіранты хутчэй абаранілі кандыдацкія дысертацыі. Тады ў

іх будзе трывалы падмурак для навуковай працы і больш часу для ўдасканалення навучальнага працэсу. Звышвысокай кваліфікацыі выкладчыкаў вельмі чакаюць сучасныя беларускія студэнты.

Яўген Міхайлавіч адкрытай душой суперажывае сваім аспірантам. У іх ён бачыць свой працяг. У гэтым праяўляецца яго шырокая натура, характар збіральніка талентаў і грамадзяніна, для якога не дзеліцца дзяржаўны заказ і асабісты інтарэс.

Укладваючы энергію і талент у сваіх шматлікіх вучняў, акадэмік Бабосаў фарміруе новае сучаснае пакаленне маладых навукоўцаў. Напісаў я «маладых навукоўцаў» і ўспомніў, што пад яго крылом ўжо гняздуюцца даволі масцітыя дактары і прафесары, нават член-карэспандэнты і акадэмікі Нацыянальнай акадэміі навук Беларусі.

Недасведчанаму чалавеку, магчыма, здзіўна, што нібыта аднаму Бабосаву ў асноўным належыць залатая нітка развіцця такой жа залатой навукі, якой з'яўляецца філасофія. Але гэта аб'ектыўны жыццёвы факт, які сведчыць аб велізарным таленце і жыццёвым гуманістычным імкненні акадэміка. Хутчэй за ўсё, гэта яго захапленне творчасцю. Чым вышэйшыя аўтарскія дасягненні, тым большае задавальненне ад таго, што зроблена знакамітым вучоным. У ім з гадамі нібы прыбаўляюцца незвычайныя інтэлектуальныя сілы, назапашваецца энергія для новых творчых здзяйсненняў. Такі васьмь магутны жыццёвы зарад энергіі ў Яўгена Міхайлавіча.

Велічная філасофская паэма жыцця грамадзяніна і таленавітага вучонага акадэміка Яўгена Міхайлавіча Бабосава гучыць у нашым часе моцнымі і мілагучнымі акордамі. Самае галоўнае і захапляльнае ў гэтай філасофскай паэме – гэта прызыўнае і неадольнае пачуццё ўплыву яго інтэлекту і каштоўнага аўтарытэту на маладых людзей. Усе, хто накіроўвае свае погляды на адкрыццё невядомых таямніц у навуковым пошуку, могуць знайсці ў жыццёвай эпапеі акадэміка Я.М. Бабосава той пункт апоры, які можа дапамагчы павярнуць наш свет і накіраваць яго ад супярэчнасцей і жорсткіх канфліктаў да разважлівасці, дабрабыту і шчасця.

Алег СЛУКА,
доктар гістарычных навук,
прафесар